

Vissen in de toekomst

*Verslag van zes kajuitgesprekken over gewenste hervorming
van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid*

Den Haag, 22 april 2009

Vissen in de toekomst

*Verslag van zes kajuitgesprekken over gewenste hervorming van het
Gemeenschappelijk Visserijbeleid*

Den Haag, 22 april 2009

Ronald Hiel
Ed de Heer
Gerard Teuling

In opdracht van het Ministerie van LNV

Redactie en uitgave
Schuttelaar & Partners
Zeestraat 84
2518 AD Den Haag
Nederland
t +31 (0) 70 318 44 44
f +31 (0) 70 318 44 22
info@schuttelaar.nl
www.schuttelaar.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
2	Methodiek	6
	2.1 Werving gespreksdeelnemers.....	6
	2.2 Opzet gesprekken	7
3	Resultaten kajuitgesprekken: algemene observaties.....	9
4	Ecologie	12
5	Economie en efficiëntie	15
6	Regelgeving en draagvlak	17
7	Besturingsmodel en integratie met andere beleidsvelden	20
8	Conclusies	21
	Bijlage - Deelnemers gesprekken.....	23

1 Inleiding

Het huidige Gemeenschappelijke Visserijbeleid (GVB) ondergaat uiterlijk in 2012 een - naar verwachting ingrijpende - hervorming. In september 2009 moet een *position paper* gereed zijn waarin minister Verbrug van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de Nederlandse visie op de komende hervorming van het GVB uiteenzet.

Uitgangspunten voor de ontwikkeling van een visie op de hervorming van het GVB zijn:

- Er is perspectief voor een maatschappelijk geaccepteerde duurzame visserijsector;
- Het beheer moet effectief, goed uitvoerbaar en te handhaven zijn.

Onder spelers in de maatschappij, waaronder de vissers zelf, worden steeds vaker en nadrukkelijker vragen opgeworpen over de legitimiteit van het GVB. Met een maatschappelijke consultatie over de toekomst van het GVB wil LNV input krijgen voor het ontwikkelen van toekomstig visserijbeleid.

De eerste fase in deze dialoog is een consultatieronde in de periode van februari tot en met april 2009. Deze ronde bestaat uit twee ontmoetingen met opinieleiders (dinergesprekken) en een zestal kajuitgesprekken in de verschillende visserijregio's. De consultatieronde wordt ondersteund met een publieksonderzoek naar de overheersende opvattingen van de Nederlandse bevolking.

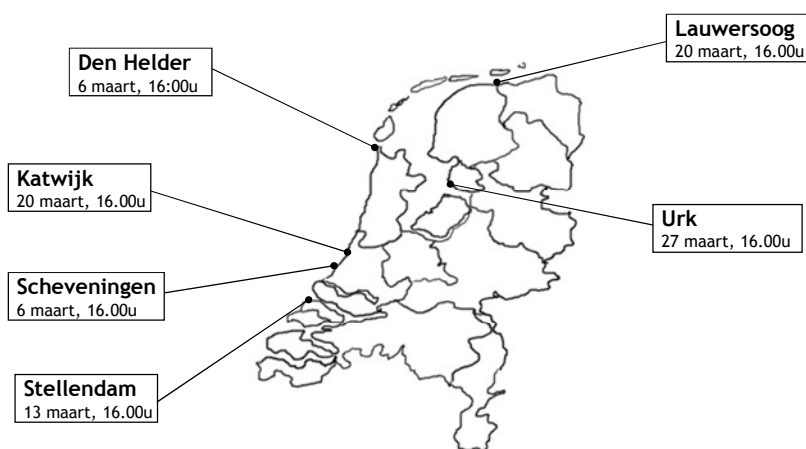
LNV heeft aan Schuttelaar & Partners gevraagd de zes kajuitgesprekken te organiseren, de bijeenkomsten te faciliteren en verslag ervan te doen. Dit rapport bevat de resultaten van de zes kajuitgesprekken. De opbouw is als volgt: in hoofdstuk 2 worden de gebruikte methodiek voor de gesprekken toegelicht. In hoofdstuk 3 komt een aantal algemene observaties uit de gesprekken aan bod. De hoofdstukken 4 tot en met 7 bespreken de gespreksresultaten over respectievelijk de volgende thema's:

- Ecologie
- Economie en efficiëntie
- Regelgeving en draagvlak
- Besturingsmodel en integratie met andere beleidsvelden

In hoofdstuk 8 tenslotte worden de belangrijkste conclusies van de kajuitgesprekken gegeven.

2 Methodiek

In de periode van 6 tot 27 maart zijn gesprekken georganiseerd in de vissersplaatsen Den Helder, Scheveningen, Stellendam, Lauwersoog, Katwijk en Urk. De opkomst bij de gesprekken was goed. Ze werden gehouden op een toepasselijke locatie (visafslagen, een visrestaurant of havenkantoor).

2.1 Werving gespreksdeelnemers

De deelnemerssamenstelling van elk gesprek was ongeveer als volgt:

- Vissers (3), variatie in soort vis en vangstmethoden
- Vertegenwoordiger visafslag (1)
- Verwerker/handelaar (1-2)
- Supermarkt, speciaalzaak of visketen (1-2)
- NGO (1)
- Accountant/bankier (1)
- Vertegenwoordiger visserijschool (1), indien aanwezig in regio
- Overige (bijvoorbeeld wethouder, scheepsbouwer of nettenfabrikant)

Er is veel tijd en zorg besteed aan het selecteren van de gespreksdeelnemers. De thema's en de dilemma's vroegen van de deelnemers dat zij in staat waren om enigszins over de eigen grenzen heen te kijken. De deelnemers werden, in overleg met LNV, geselecteerd uit het

Visserij Jaarboek, via het netwerk van Schuttelaar & Partners en via tips van deelnemers. De deelnemers aan de verschillende gesprekken zijn vermeld in de bijlage. In totaal namen 63 personen deel aan de kajuitgesprekken. Het is in het algemeen goed gelukt om de verschillende partijen zoals hierboven vermeld aan tafel te krijgen. Alleen de deelname van de NGO's was beperkter dan voorzien omdat sommigen kort voor aanvang van het gesprek onverwacht moesten afzeggen. Dit is ondervangen door hen te vragen om schriftelijk of telefonisch input te leveren.

2.2 Opzet gesprekken

De gesprekken waren verkennend en informeel van karakter met veel ruimte voor spontane reacties. De door LNV aangegeven thema's en dilemma's kwamen allen aan bod (ecologie, economie en efficiëntie, regelgeving en draagvlak, besturingsmodel en governance, integratie met andere beleidsvelden). Het accent lag op ecologie, economie en efficiëntie en regelgeving en draagvlak. Om de continuïteit van de gegevensverzameling te garanderen waren er niet meer dan twee gespreksleiders: Ronald Hiel en Ed de Heer. Beiden hebben drie gesprekken geleid. De gesprekken werden alle zes georganiseerd op vrijdagmiddag (16.00 - 18.00 uur), omdat vissers doorgaans alleen op vrijdagmiddag en zaterdag beschikbaar zijn. De gesprekken bestonden uit de volgende onderdelen:

Introductie

Na een korte kennismakingsronde volgde een toelichting op de doelstelling van de bijeenkomst en de plaats die de gesprekken hebben in de bredere consultatie van LNV. Daarna werd aangegeven op welke wijze de gesprekken teruggekoppeld zouden worden. De deelnemers is toegezegd dat ze de verslaglegging van de kajuitgesprekken en het uiteindelijke standpunt van LNV toegezonden zullen krijgen.

Waar staan we nu? In kaart brengen van successen en knelpunten in de visserijketen

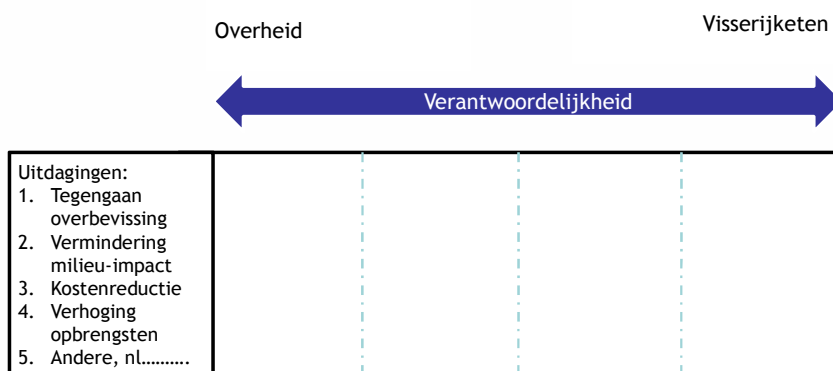
Elke deelnemer werd gevraagd twee punten te noemen die hem/haar met trots vervullen, zaken die goed gaan in de visserij en hoopgevend zijn voor de toekomst. Daarnaast werd men verzocht om de twee grootste knelpunten in de huidige visserijketen naar voren te brengen.

Blik op 2020: Waar willen we naar toe?

Elke deelnemer kreeg twee minuten de tijd om zijn/haar ideaalbeeld te schetsen van de visserijsector in 2020. Daarbij vroegen we een ieder zich zowel over de economische als ecologische aspecten uit te spreken.

Uitdagingen op weg naar 2020. Verantwoordelijkheden voor overheid en/of visserijketen

Na een korte toelichting op de uitdagingen op het gebied van duurzaamheid en economie, kregen de deelnemers het verzoek bij elke uitdaging een sticker te plaatsen op de flip-over in de richting van de overheid of de keten. Hiermee kregen we in beeld wie volgens de deelnemers vooral verantwoordelijk is voor een specifieke uitdaging. Vervolgens werd ingegaan op de vraag welke acties van de overheid en/of het bedrijfsleven nodig zijn om de betreffende uitdagingen te realiseren.

Per uitdaging: rolverdeling overheid - sector en gewenste acties

Uitdagingen op weg naar 2020

Verantwoordelijkheden voor overheid en/of visserijsector

Verkenning mogelijkheden voor betere regelgeving

In een open gesprek werden de mogelijkheden besproken voor het verbeteren van de regelgeving voor het GVB.

Slotvraag: noteer de twee belangrijkste punten waar LNV zich sterk voor moet maken in Brussel bij de herziening van het GVB

Ter afsluiting kreeg elke deelnemer een kaartje en werd gevraagd de twee belangrijkste punten op te schrijven waar LNV zich sterk voor moet maken in Brussel bij de herziening van het GVB.

3 Resultaten kajuitgesprekken: algemene observaties

Tijdens de gesprekken werd open gediscussieerd over de inzet van Nederland bij de aanpassingen van het GVB. Het GVB ligt gevoelig in de sector en maakt emoties los. De aanwezigheid van LNV leverde geen remmingen op. Behalve de vissers zelf bleken ook de maatschappelijke organisaties bijzonder goed ingevoerd te zijn in het GVB. In de meeste gesprekken kwam naar voren dat partijen verder in de keten (verwerking, handel, retail) en ook de directe omgeving van de vissers (banken, lokale bestuurders) vaak redelijk ver afstaan van het GVB en de implicaties daarvan voor de vissers. De bijdragen van de meeste partijen uit de verwerkings- en distributieketen richtten zich vooral op de verantwoordelijkheid van de sector zelf om de economische en duurzaamheidsuitdagingen te lijf te gaan.

Trots

Men is trots op de Nederlandse visserijsector vanwege de inzet, het doorzettingsvermogen en het vakmanschap van de vissers, de kwaliteit van de schepen, de internationaal erkende *efficiency* en *knowhow*. Daarnaast is men zeer te spreken over de voortvarendheid waarmee nieuwe technieken als pulskor en sumwing worden opgepakt, de kwaliteit van de Noordzeevis, het veilingstelsel en het feit dat een nieuwe generatie vissers opstaat die meer geneigd is tot samenwerking in de sector en in de keten.

Imagoverbetering

Een punt dat in alle gesprekken naar voren kwam is de wens van de visserijsector om het imago te verbeteren. Men wil veel meer met één stem naar buiten treden om te laten zien waar men voor staat, wat men bereikt heeft en hoe op nieuwe uitdagingen wordt ingespeeld.

“In de maatschappij staan we bekend als een stel barbaren die de zee leegvissen.”

“We hebben als sector veel op orde maar zijn niet in staat er adequaat over te communiceren.”

Argwaan jegens NGO's

Er blijkt een grote afstand te bestaan tussen de visserijsector en maatschappelijke organisaties. Nogal wat deelnemers gaven aan het gevoel te hebben door NGO's te worden afgeschilderd als criminelen:

“NGO's houden van vissen, maar niet van vissers.”

Daarnaast vindt men dat de overheid hier te weinig tegenover zet:

“NGO's hebben vaak een professionele communicatiestrategie en weten de media goed te vinden. Zij hebben veel invloed op de media, wij niet.”

“Hoe democratisch zijn NGO's eigenlijk? Ik zou ze een andere rol geven in het besluitvormingsproces bij de overheid.”

Overigens bleek in die gesprekken waar NGO's bij aanwezig waren dat men tot een goede inhoudelijke uitwisseling van gedachten kwam.

Grote behoefte aan meer zelfregulering

Er bestaat een grote wens in de sector om te komen tot meer zelfregulering. Het huidige GVB dat “*regeltje op regeltje stapelt*” is veel te complex geworden. Een beperkt deel van de deelnemers realiseert zich dat in het verleden de regels niet altijd werden nageleefd. Om dit tegen te gaan zijn er in Europees verband steeds meer afspraken gemaakt. Ingezien wordt dat grotere eensgezindheid binnen de sector een noodzakelijke voorwaarde is om te komen tot meer zelfregulering. Als positief voorbeeld wordt de pelagische visserij genoemd, die nadat zij nauwer is gaan samenwerken veel meer de regie in eigen hand heeft kunnen nemen.

Meer eensgezindheid in de sector nodig

Alom wordt erkend dat de huidige verdeeldheid in de sector een groot probleem is.

“Zolang onze sector zo verdeeld is, zijn we een speelbal en niet in staat om afspraken te maken met wie dan ook.”

Om meer eensgezindheid te bewerkstelligen is volgens een grote meerderheid van de gespreksdeelnemers een mentaliteitsverandering in de visserijsector nodig. Overigens is de verwachting dat het moment waarop deze omslag gemaakt gaat worden steeds dichterbij komt.

“Het nut en de noodzaak om gezamenlijk op te trekken is, als gevolg van het onder druk staan van de financiële resultaten, nog nooit zo groot geweest.”

Bovendien blijkt uit de gesprekken dat een nieuwe generatie vissers welwillend tegenover dit soort ontwikkelingen staat en volgens vele deelnemers meer ruimte zou moeten krijgen in de organisaties van de visserijsector.

“Een volwassen sector wacht niet op regelgeving, maar is deze voor doordat het zijn eigen gedragscode opstelt en naleeft.”

Ook ziet men een rol voor de overheid om dit indirect te stimuleren:

“Als het beleid beter aansluit op de praktijk, is het gemakkelijker om de eigen gelederen te sluiten en meer zelfsturing te realiseren op sectorniveau.”

Ideaalbeeld visserij in 2020

Over het ideaalbeeld van de Nederlandse visserij in 2020 bestaat bij de gespreksdeelnemers grotendeels consensus. Het ideaalbeeld ziet er grofweg als volgt uit:

- Een rendabele, financieel gezonde visserij
- Verbeterde vangstmethoden, nauwelijks bijvangst en herstel van visbestanden waar dit nodig was
- Maatschappelijke waardering voor de visserij: de visser en zijn vangstmethoden zijn geaccepteerd door de maatschappij

Een goed beheer van de visstand (tegengaan van overbevissing) wordt vooral gezien als de verantwoordelijkheid van de sector zelf waarbij overigens nadrukkelijk erkend wordt dat de overheid de kaders aan zal moeten geven. Voor de vermindering van de milieu-impact van de visserij acht men zowel de overheid als de sector verantwoordelijk. Kostenreductie en de verhoging van opbrengsten worden primair gezien als verantwoordelijkheden voor de sector zelf. Het merendeel van de deelnemers vindt dat de sector nu nog teveel op de overheid leunt vanwege de grote maatschappelijke aandacht en overheidssteun:

“De visserijsector vangt voor ongeveer 400 miljoen euro op zee. Dat is vergelijkbaar met de omzet van producten als gerbera's en paprika's. De maatschappelijke aandacht voor de visserijsector is irreëel groot, teveel mensen hebben een mening over wat wij doen.”

4 Ecologie

Visstand

Er blijkt een grote discrepantie te bestaan tussen de onderzoeksresultaten van biologen waarop de quota worden gebaseerd en de beleving van de vissers over de omvang van de visbestanden.

“Er ligt een zwak fundament onder de regelgeving van de overheid namelijk de discutabele bestandsschattingen van IMARES. Hier moet een slag naar de realiteit worden gemaakt.”

Bij een groot aantal gespreksdeelnemers overheerst het beeld dat de visvangst te zwaar aan banden wordt gelegd.

“Hier in Urk wordt al 45 jaar boomkorvisserij bedreven. Het schol- en tongbestand is goed. Wat is dan de impact van deze visserij op ecologisch vlak?”

In brede zin wordt gepleit voor meer betrokkenheid van de visserijsector bij het bepalen van de visstand.

“Er moet meer geluisterd worden naar de praktijk. Een visserman zit een hele week op zee en weet wat er aan de hand is.”

Wat de vissers bijzonder tegen de borst stuit is het probleem van de bijvangst waarbij goede vis dood overboord moet worden gegooid. Vanuit maatschappelijke organisaties werd aangegeven dat veel quota nog 30% boven het TAC-advies zitten waardoor op een gegeven moment de quota weer schoksgewijs fors naar beneden moeten worden bijgesteld.

“Dit is een situatie waar niemand blij van wordt.”

De deelnemers uit de visserijsector ontkennen overigens niet dat regulering van de visstand nodig is in samenspraak met de overheid.

Kuitzieke periode

In twee gesprekken kwam naar voren dat de visserij meer rekening zou moeten houden met de kuitzieke periode.

“Het is heel slecht voor het imago van de visserij als we tijdens de kuitzieke periode blijven vissen.”

Tegelijkertijd werd opgemerkt dat je dan heel selectief moet kunnen vissen want de meeste soorten paaien niet in dezelfde periode.

“In het buitenland lukt het wel hierover afspraken te maken. In Nederland zouden we hier gezamenlijk een oplossing voor moeten vinden.”

Bodemberoering

De deelnemers uit de visserijsector zien bodemberoering als een relatief onschuldig fenomeen.

“Als het een paar keer goed stormt, dan is er meer bodemberoering dan wij met onze vloot kunnen aanrichten in een heel jaar.” “Dat de boomkorvisserij veel impact zou hebben op het milieu, is nooit aangetoond. Je kan het zien als ploegen maar dan op zee. Vis komt juist af op deze omwoelingen.”

Maatschappelijke organisaties als Greenpeace zien bodemberoering als een belangrijke aantasting van het milieu:

“Je moet het vergelijken met de aantasting van de humuslaag in een bos.”

Dierenwelzijn

Volgens de Vissenbescherming is het van belang te werken aan efficiëntere dodingsmethoden van vissen. Ook Wakker Dier is momenteel campagne aan het voeren om dit thema op de publieke agenda te krijgen. Uit de gesprekken bleek dat dit thema vooralsnog nauwelijks leeft onder de vissers. Als weerwoord werd bijvoorbeeld gegeven:

“Maar wij vangen toch ‘scharrelvis’, kweekvis is zeker niet diervriendelijker.”

Duurzaamheidsinitiatieven

Er lopen verschillende duurzaamheidsinitiatieven in de sector. Een kleine groep deelnemers geeft aan trots te zijn op het feit dat vissers blijven investeren in nieuwe vangstmethoden (flyshoot, pulskor, sumwing) ondanks dat het economisch slecht gaat met de sector. Het lagere brandstofverbruik wordt genoemd als duurzaamheidswinst, terwijl men tegelijkertijd erkent dat er nog additionele stappen nodig zijn om het brandstofgebruik verder

te verlagen. De viswijzer krijgt veel kritiek en wordt gezien als ongenuanceerd.

Het MSC-certificeringsinitiatief wordt door de meeste deelnemers als positief ervaren.

“De jonge generatie vissers kijkt naar de mogelijkheden van MSC-certificering en praat hier onderling veel over. Bij oudere vissers ontbreekt de belangstelling hiervoor.”

“Het is denkbaar dat in de toekomst MSC-gecertificeerde bedrijven mogen vissen in bepaalde gebieden waar niet-gecertificeerde bedrijven niet meer mogen komen.”

Uit de gesprekken komt veelvuldig naar voren dat men vindt dat er veel gebeurt op het gebied van duurzaamheid maar dat de sector hierover slecht communiceert:

“We hebben vanuit duurzaamheidsoogpunt veel op orde maar het lukt ons, vanwege verdeeldheid in de sector, niet dit eenduidig naar de buitenwereld te communiceren.”

5 Economie en efficiëntie

De Nederlandse visserijsector staat internationaal bekend om haar *know-how* en *efficiency*. De sector worstelt echter in toenemende mate met hoge kosten en teruglopende inkomsten en rendeert daardoor slecht. Veel vissers worden mede hierdoor aangetast in hun trots op hun werkzaamheden:

“Hoe kan ik nog trots zijn op mijn beroep? Als ik één verkeerde stap zet dan zit ik financieel al onder de nullijn.”

Terugdringen kosten

Voor vissers zijn personeel en brandstof de grote kostenposten. Vooral met nieuwe (vis)technieken die minder brandstof vergen is kostenbesparing mogelijk. Het is aan de overheid dit transitieproces zo goed mogelijk te faciliteren.

Sanering van de vloot

Dit is een onderwerp waarover geen overeenstemming bestaat bij de deelnemers uit de sector. Voorstanders van sanering geven aan dat verkleining van de vloot om bedrijfseconomische redenen onafwendbaar is. Bovendien zou het de handhaving veel eenvoudiger maken.

“Zachte heelmeeesters maken stinkende wonden. Er moet gesneden worden in de vloot.”

Tegenstanders van sanering geven aan dat de vloot niet nog kleiner moet worden, omdat dit funest is voor de visverwerkende industrie.

Meer aandacht voor marketing

Een betere vermarkting van Noordzeevis wordt als uitermate belangrijk beschouwd:

“Deze vis moet als delicatessen vermarkt worden. Er moet meer Noordzeevis in de schappen van de supermarkten komen.”

Om Hollandse vis ook daadwerkelijk als duurzaam te kunnen verkopen, moet duurzaamheid veel beter vermarkt worden is de algemene opvatting:

“Het is van groot belang om het verhaal achter het product te vertellen. De consument moet weten hoe de vis gevangen wordt, welke soorten er zijn, wat de kwaliteit van de vis is en hoe vis klaargemaakt moet worden.”

Ook wordt aangegeven dat de klant moet weten wat de visseizoenen zijn zodat hij hier naar kan vragen. Zo wordt de juiste vis in het juiste seizoen verkocht.

Concurrentie met niet-Europese importvis

De sector kijkt met lede ogen naar de import van pangasius en tilapia:

“Tilapia komt diepgevroren in Nederland aan en wordt vervolgens door supermarkten als verse vis aangeboden. Dat is voor onze sector een groot probleem.”

Gesuggereerd werd op Europees niveau inkoopvoorwaarden te stellen aan de duurzaamheid van importvis. Veel importvis wordt volgens de vissers ten onrechte als milieuvriendelijk bestempeld. Ook voor kweekvis heb je in de meeste gevallen wildvangst nodig.

Betere samenwerking in de keten

Door diverse partijen in de verwerkende industrie werd gewezen op de noodzaak marktgericht te vissen door beter te luisteren naar de eindgebruiker. Er is meer samenwerking in de keten nodig zodat een stabiele aanvoer van een vers product mogelijk is.

Scholing

In drie van de zes gesprekken werd gesproken over het belang van scholing. Dat er nog geen HBO-opleiding visserij is, wordt gezien als knelpunt. Er is behoefte aan een hogere mate van professionaliteit in de sector en aan goed geschoolde werknemers met managementvaardigheden. Een HBO-opleiding zou hier een belangrijke rol in kunnen spelen.

6 Regelgeving en draagvlak

De deelnemers zijn het er over eens dat het huidige GVB te complex is, de aansluiting bij de praktijk onvoldoende is en dat er teveel regels zijn.

“Het handboek Visserij Gegevens laat zien hoe erg het is gesteld met de regelgeving. In drie jaar tijd is het boek ongeveer twee keer zo dik geworden. Dat komt niet door het aantal pagina’s waarop schepen staan want dat is gehalveerd. Een aantal regels ontbreekt in de laatste uitgave, anders zou het boek niet meer door de brievenbus passen.”

Voor het verbeteren van de regelgeving zijn de volgende suggesties aangedragen:

Sterkere koppeling praktijk aan beleidsontwikkeling

Alom wordt gepleit voor het intensiever koppelen van praktijk aan beleidsontwikkeling. Hiermee komt de overheid dichterbij de visserijpraktijk te staan en kan de sector veel beter input geven voor het ontwikkelen van beleid. Een belangrijk voorbeeld in dit verband is het sterker betrekken van de sector bij het opstellen van bestandsschattingen zodat hiervoor meer draagvlak ontstaat. In Nederland wordt geprobeerd de koppeling tussen praktijk en beleid vorm te geven door vissers mee te nemen aan boord van onderzoeksschepen. Andere landen, zoals Denemarken en Noorwegen, gaan nog een stap verder door onderzoekers mee te laten varen aan boord van vissersschepen.

In het algemeen overheerst de gedachte dat door de sector meer te betrekken bij de ontwikkeling van beleid, de uitvoerbaarheid van het beleid zal toenemen wat naar verwachting weer een positief effect heeft op de handhaving.

“Een deel van de regels is in de praktijk nu niet uit te voeren, het wordt tijd dat het gezond verstand weer eens de boventoon gaat voeren.”

Om de regelgeving te vereenvoudigen zou de overheid moeten inzetten op het stellen van kaders waaraan een ieder zich moet houden. Er zou veel meer aan de bedrijven zelf moeten worden overgelaten hoe zij die kaders invullen. Het op detailniveau voorschrijven van regels kan in dat geval los gelaten worden.

“Ieder jaar krijgen we een bak met nieuwe regels over ons uitgestort. Van ons wordt verwacht dat we daar direct aan voldoen. Dat is zonder hulp van experts inmiddels compleet onmogelijk.”

Keuze voor quotering of zeedagen

Men pleit nadrukkelijk voor quota of zeedagen.

“Als wij quota hebben, dan hebben we geen zeedagen nodig. Als we zeedagen hebben, zouden we alles willen bewaren wat we vangen zodat geen goede vis dood overboord gegooid hoeft te worden.”

Een deel van de vissers vindt quotering een goed instrument om overbevissing tegen te gaan.

“Je weet van te voren wat je gaat investeren en je kunt een inschatting maken van de opbrengsten.”

De manier waarop de Product Organisaties (PO's) de quotering vorm hebben gegeven acht men een goed voorbeeld voor de rest van Europa. Wel wordt opgemerkt dat momenteel 30% van het quotum wordt verhuurd door personen/organisaties die niet vissen. Dit zorgt voor spanning in de sector.

“Zij blijven aan de wal met een goed inkomen terwijl wij voor een paar stuivers aan het werk zijn om een gehuurd quotum binnen te halen.”

Dit kan worden voorkomen door de mogelijkheden om quotum langdurig te verhuren te beperken.

Een ander deel van de sector vindt dat de regelgeving zich moet richten op zeedagen (en maaswijdte) en niet op quotering. De visser krijgt in dat geval aan het begin van het jaar van de overheid zeedagen voor de verschillende vissoorten. Afhankelijk van het visgebied en het visseizoen levert de visser een bepaalde hoeveelheid zeedagen in om te mogen vissen. Vist hij bijvoorbeeld op schol in een gebied waarvan bekend is dat er veel schol zit, dan zal hij daarvoor meer zeedagen moeten inleveren dan wanneer hij elders vist. Het voordeel van dit systeem is dat de visserijdruk afneemt.

Track records

Veel deelnemers zijn het er over eens dat het werken met track records geen goed uitgangspunt is voor het opstellen van regels omdat het de flexibiliteit van de visser beperkt. Doordat het Europese systeem vissers kilowattdagen toekent op basis van hun vangsthistorie in de jaren 2004 -

2006 krijgt een visser die omschakelt naar een andere vangsttechniek geen (of minder) dagen om te vissen met deze techniek. Hij heeft namelijk geen historie op deze vangsttechniek opgebouwd. Deze constructie wordt door vissers als tegenstrijdig ervaren met het stimuleringsbeleid van de overheid om andere vangsttechnieken te gaan hanteren:

“De overheid geeft geld om de vloot te verbouwen, maar vervolgens mag je er niet mee de zee op.”

Handhaving

Volgens de deelnemers is het handhaven van het huidige GVB moeilijk uitvoerbaar. Dit leidt regelmatig tot irritatie binnen de Nederlandse visserijsector. Er is inmiddels een wirwar van regels ontstaan waar weinigen meer mee uit de voeten kunnen. Bij de handhaving speelt de controle op het invullen van het logboek vaak een belangrijke rol. Men verwijt de overheid hierbij nogal eens star en bureaucratisch op te treden.

Een ander aspect dat speelt is het kennisniveau van de handhavers. Verschillende vissers gaven aan dat zij beter op de hoogte zijn van de internationale regels dan de controleurs. Dit zorgt in de praktijk regelmatig voor irritatie.

De sector ziet mogelijkheden om zelf meer verantwoordelijk te nemen bij het handhaven van regels. Hiervoor acht men een cultuuromslag bij zowel de overheid als de sector noodzakelijk.

Tijdens de gesprekken kwam naar voren dat de diverse Europese landen zeer verschillend omgaan met het handhaven van regels. Het advies is om illegale praktijken zoals bij de kabeljauw en de blauwintonijn hard aan te pakken. Vooral de Zuid-Europese landen moeten gewezen worden op de noodzaak van een uniforme controle van de regels.

7 Besturingsmodel en integratie met andere beleidsvelden

Decentralisatie: focus op regionaal besturingsmodel

Tijdens de gesprekken kwam het internationale karakter van de Nederlandse vloot regelmatig aan de orde. Doordat Nederlandse vissers overal in Europa vissen acht men het wenselijk dat de basisuitgangspunten voor de regelgeving op Europees niveau blijven en dat er tegelijkertijd veel meer ruimte komt om op regionaal niveau regels vast te stellen. Er is duidelijk behoefte aan decentralisatie van regelgeving. Men verwijst hierbij veelvuldig naar de mogelijkheid de RAC's meer verantwoordelijkheid te geven waardoor de regels beter toegespitst kunnen worden op verschillende visserijen in verschillende regio's. Overigens verdient het daarbij aanbeveling de samenstelling van de RAC's nog eens goed te bezien.

Men verwacht dat op regionaal niveau meer flexibiliteit in quota mogelijk is waardoor sneller kan worden ingesprongen op veranderende bestandsopnames. Op deze manier kan het 'huidige gat van twee jaar' tussen bestandsopnames en aanpassing van de regelgeving worden verkleind. Door RAC's meer verantwoordelijkheid te geven zou volgens diverse deelnemers ook de invloed van niet-visserijlanden op het GVB kunnen worden teruggebracht. Daarmee voorkom je volgens hen dat Europese landen die weinig of geen kennis hebben van visserij op Europees niveau mede de regels bepalen voor de sector. Er is ook gesuggereerd om binnen de RAC's de dialoog met de maatschappelijke organisaties te intensiveren. Op die manier ontstaat op regionaal niveau de mogelijkheid om samen te werken aan de concrete invulling van duurzaamheidsissues toegespitst op de regionale situatie.

Zeereservaten

Vanuit de milieuorganisaties wordt ervoor gepleit om zeegebieden die een hoge biodiversiteit hebben te beschermen. Greenpeace pleit voor een netwerk van gesloten gebieden ter grootte van circa veertig procent van de Noordzee. Door de deelnemers uit de visserijsector wordt het nut hiervan voor het beheer van visstanden bestreden. Men verwijst daarbij naar de scholbox waar nauwelijks vis in zou voorkomen, maar wel langs de rand van het gebied veel vis zit.

“Waar door ons niet gevist mag worden, zit geen vis meer. Zorg dat beschermde gebieden in samenspraak met de vissers worden aangewezen.”

8 Conclusies

Uit de kajuitgesprekken kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

Trots

De sector is trots op haar *know-how* en *efficiency*; op het feit dat een hoogwaardig product met een goede kwaliteit wordt geleverd; dat veel duurzaamheidsinitiatieven, ondanks de economische situatie, doorgaan.

Imagoverbetering

Er bestaat een grote behoefte in de sector om het imago te verbeteren. Men wil naar buiten treden met één stem: laten zien waar men voor staat, wat bereikt is en hoe men inspeelt op nieuwe uitdagingen.

Vershil van inzicht over duurzaamheid

Op het gebied van ecologie en duurzaamheid bestaat duidelijk verschil van inzicht tussen de visserijsector enerzijds en de maatschappelijke organisaties en wetenschap anderzijds over de visstand, de effecten van bodemberoering, dierenwelzijn en nut en noodzaak van zeereservaten. Het MSC-certificeringsinitiatief wordt door de meeste deelnemers als positief ervaren.

Behoefte aan meer zelfregulering

In de sector leeft een grote wens te komen tot meer zelfregulering. Tegelijkertijd erkent men dat om hiertoe te komen een grotere eensgezindheid binnen de sector noodzakelijk is. Om meer eensgezindheid te bewerkstelligen is volgens een grote meerderheid van de gespreksdeelnemers een mentaliteitsverandering in de visserijsector nodig. Overigens is de verwachting dat het moment waarop deze omslag gemaakt gaat worden steeds dichterbij komt. Ook ziet men een rol voor de overheid om dit indirect te stimuleren.

Keuze voor quotering of zeedagen

Men pleit nadrukkelijk voor quota of zeedagen. Als zeedagen worden voorgeschreven zou men alles willen vangen, zodat geen goede vis dood overboord gegooid hoeft te worden.

Sanering van de vloot

Over dit onderwerp bestaat geen overeenstemming tussen de deelnemers. Voorstanders van sanering geven aan dat verkleining van de vloot om bedrijfseconomische redenen onafwendbaar is. Bovendien zou het de

handhaving veel eenvoudiger maken. Tegenstanders van sanering geven aan dat verkleining van de vloot funest is voor de visverwerkende industrie.

Marktgericht opereren

Door diverse partijen in de verwerkende industrie en retail werd gewezen op de noodzaak marktgericht te vissen door beter te luisteren naar de eindgebruiker. Men acht meer samenwerking in de keten nodig zodat een stabiele aanvoer van een vers product mogelijk is. Een belangrijk aandachtspunt vormt een betere vermarkting van Noordzeevis.

Sterkere koppeling beleidsontwikkeling aan de praktijk

Alle partijen zijn het erover eens dat het huidige GVB te complex is en onvoldoende aansluit bij de praktijk. Een sterkere koppeling tussen praktijk en beleidsontwikkeling vindt men absoluut wenselijk. Hierdoor komt de overheid dichter bij de visserijpraktijk te staan en kan de sector veel beter input geven voor het ontwikkelen van beleid. In zijn algemeenheid overheerst de gedachte dat door de sector meer te betrekken bij de ontwikkeling van beleid, de uitvoerbaarheid van het beleid zal toenemen wat naar verwachting weer een positief effect heeft op de handhaving.

Inzetten op RAC's

Er is duidelijk behoefte aan decentralisatie van regelgeving op regionaal niveau. Hierdoor kunnen de regels beter toegespitst worden op verschillende visserijen in verschillende regio's. Men vindt dat voorkomen moet worden dat Europese landen die weinig of geen kennis hebben van visserij op Europees niveau mede de regels bepalen voor de sector. Een belangrijke rol ziet men weggelegd voor de RAC's. Tussen alle partijen (sector, overheid, wetenschap en NGO's) moet samengewerkt worden aan concrete oplossingen voor duurzaamheidsissues toegespitst op de regionale situatie.

Handhaving

Volgens de deelnemers is het handhaven van het huidige GVB moeilijk uitvoerbaar. Er is inmiddels een wirwar van regels ontstaan waar weinigen meer mee uit de voeten kunnen. Men verwijt de overheid bij controle nogal eens star en bureaucratisch op te treden.

Bijlage - Deelnemers gesprekken

Den Helder

1. Loet Zijlstra	Visser
2. Erik Zijlstra	Visser
3. Gert-Jan Kooij	Visser
4. Peter Bakker	Visser
5. Pim Visser	Visafslag Den Helder
6. Marjolein de Kool	Vishandelaar
7. Cees Machielsen	Klaas Puul
8. Lieuwe Koorn	Rabobank
9. Paul Denekamp	Vissenbescherming

Gespreksleider: Ed de Heer

Aanwezig vanuit LNV: Linda Hulshof

Scheveningen

1. Klaas van Dam	Visser
2. Gerard Zwijnenburg	Visser
3. Nico Letsch	Visser
4. Thijs van Banning	Albert Heijn
5. Gerard den Heijer	Visgroothandel Den Heijer
6. Mike Mannaart	Vereniging Kust & Zee
7. Joep Besselink	Sea Food Centre
8. Johan van Nieuwenhuijzen	United Fish Auctions
9. Allie Simonis	Visspecialzaak Simonis

Gespreksleider: Ronald Hiel

Aanwezig vanuit LNV: Joke Timmers

Stellendam

1. Anton Dekker	Visser
2. Bram Tanis	Visser
3. Jan Luime	Visser
4. Henk Reedert	Visserijschool Stellendam
5. Cees Sinke	Vissersvereniging Zuid-west

6. Hans Bakker	PricewaterhouseCoopers
7. Dirk Torensma	Productagentschap
8. Abraham Tanis	Coöperatie Westvoorn
9. Arend-Jan van der Vlugt	Wethouder Gemeente Goedereede
10. Anne-Marie van Seters	Vinvis, vrouwen in de visserij

Gespreksleider: Ronald Hiel
Aanwezig vanuit LNV: Joke Timmers

Katwijk

1. Nico v/d Plas	Visser
2. Huijg van Duijn	Visser
3. Maarten van Duijn	Visser
4. Rems Kramer	Visser
5. Nico Schuitemaker	Vishandel Schuitemaker
6. Gerard Haasnoot	Visserijschool Katwijk
7. Casper van der Zwan	Confianza Accountants
8. Leen Haasnoot	Visspecialzaak
9. Femke Nagel	Greenpeace
10. Emilie Hugenholtz	WNF (schriftelijke reactie)

Gespreksleider: Ronald Hiel
Aanwezig vanuit LNV: Patricia de Vries

Lauwersoog

1. Willem Snoek	Visser
2. Betto Bolt	Visser
3. Ieske Nienhuis	Visser
4. Dirk Sloot	Visser
5. Matthijs van de Ploeg	P.O. Rousant
6. Martin Loos	Nederlandse Bond van Garnalen
Kustvissers (NBGK)
7. Harry Smit	Visafslag Lauwersoog
8. Dieter Visser	Visser Groothandel
9. Nico Bakker	Wethouder Gemeente De Marne
10. Tjeerd Dussel	Visserijvereniging Hulp in Nood
11. Floris Venema	ACCON AVM
12. David Goldsborough	Van Hall Larenstein
13. Mark Nijhof	Heiploeg

Gespreksleider: Ed de Heer

Aanwezig vanuit LNV: Nicole Westerwaal, Martin Pastoors

Urk

1. Klaas Kramer	Visser
2. Cees van den Berg	Visser
3. Pieter Louwe van Slooten	Visser
4. Jan Brouwer	Berechja College
5. Teun Visser	Visafslag Urk
6. Jaap Kroon	Burgemeester Urk
7. Piet Buter	Starfish Export B.V.
8. Cees ten Napel	ABN Amro
9. Auke Hoefnagel	Gibo Groep
10. Piet Louwerse	NOVA
11. Jelle Baarssen	Visspecialzaak Baarssen
12. Christine Absil	Stichting de Noordzee (schriftelijke reactie)

Gespreksleider: Ed de Heer

Aanwezig vanuit LNV: Tjitske Bolt

science_society_sense

Schuttelaar & partners
Zeestraat 84
2518 AD Den Haag
The Netherlands
t +31 (0)70 318 44 44
f +31 (0)70 318 44 22
info@schuttelaar.nl
www.schuttelaar.nl